

Sygn. akt IV CZ 42/16

POSTANOWIENIE

Dnia 6 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący)

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku J. K. i G. S.
przy uczestnictwie P. Spółki Akcyjnej z siedzibą w K.
o ustanowienie służebności przesyłu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 6 lipca 2016 r.,
zażalenia uczestnika postępowania
na postanowienie Sądu Okręgowego w S.
z dnia 18 lutego 2016 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie; pozostawia rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego Sądowi, który wyda
orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 18 lutego 2016 r. Sąd Okręgowy w S. uchylił postanowienie Sądu Rejonowego w M. z dnia 13 października 2015 r. w sprawie z wniosku J. K. i G. S. z udziałem P. S.A. oddalające wniosek o ustanowienie służebności przesyłu i przekazał sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania.

Uczestnik wniósł zażalenie na powyższe postanowienie. Wnosząc o uchylenie orzeczenia zarzucił naruszenie: art. 386 § 1, 4 i 6 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez błędną wykładnię i zastosowanie prowadzące do przyjęcia, że nie rozpoznano istoty sprawy; art. 382 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez odstąpienie od uzupełniającego postępowania dowodowego, art. 386 § 6 w zw. z art. 13 § 2 w zw. z art. 305² § 2 k.c. poprzez błędną wykładnię i zastosowanie przez przyjęcie wiążącego dla sądu pierwszej instancji stanowiska, że umowa z dnia 17 listopada 1993 r. zawarta pomiędzy Zakładem [...] a małżonkami G. - poprzednikami prawnymi wnioskodawców została skutecznie odwołana poprzez zgłoszenie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu; art. 386 § 6 w zw. z art. 13 § 2 w zw. z art. 305² § 2 k.c. poprzez błędną wykładnię i zastosowanie przez przyjęcie, że decyzja Urzędu miasta S. z dnia 14 listopada 1980 r. oraz decyzja Prezydium PRN w O. z dnia 22 maja 1970 r. w braku klauzuli ostateczności nie mogą stanowić podstawy powoływania się przez uczestnika na skuteczny tytuł prawny wobec wnioskodawców.

Sąd Najwyższy zważył:

Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy, mając na względzie wyjątkowy charakter norm zawartych art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., przyjmuje, że w postępowaniu zażaleniowym jego kognicja obejmuje, w granicach zakreślonych zarzutami zażalenia, jedynie kontrolę podstawy kasatoryjnej wprost wskazanej przez Sąd drugiej instancji i to tylko w aspekcie prawidłowości zakwalifikowania określonej sytuacji procesowej jako podstawy uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania (por. postanowienie

z dnia 7 listopada 2012r., IV CZ 147/12, nie publ., postanowienie z dnia 9 listopada 2012r., IV CZ 156/12, nie publ.). Ocena rozstrzygnięcia sądu odwoławczego ma charakter formalny i ogranicza do przesłanek uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji, bez wkraczania w kompetencje sądu *in merito*.

Art. 386 § 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. stwierdza, że sąd drugiej instancji poza wypadkami określonymi w § 2 i 3 może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Do nierozpoznania istoty sprawy, jako przewidzianej w art. 386 § 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. podstawy orzeczenia kasatoryjnego, dochodzi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji w sposób nieprawidłowy zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania pozwu lub zarzutów merytorycznych przeciwstawionych zgłoszonemu roszczeniu (por. wyrok SN z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999 nr 1 poz. 22; wyrok SN z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36; wyrok SN z dnia 17 listopada 2004 r., IV CK 229/04, niepubl.; wyrok SN z dnia 10 czerwca 2011 r., II CSK 568/10, OSNC 2012-B poz. 40). Zakres pojęcia nierozpoznanie istoty sprawy, w rozumieniu art. 386 § 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oznacza brak rozstrzygnięcia co do przedmiotu sprawy, wyznaczonego treścią i materialno-prawną podstawą żądania powoda, materialno-prawnymi, bądź będącymi ich następstwem, procesowymi zarzutami pozwanego. Rozszerzająca wykładnia tej przesłanki jest niedopuszczalna (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12, nie publ.). Obecnie obowiązujący model apelacji pełnej oznacza, że sąd drugiej instancji jest sądem faktu i prawa, zatem rozpoznaje sprawę na podstawie materiału zgromadzonego zarówno w obu instancjach, tyle że w granicach zaskarżenia i przy związaniu co do zarzutów naruszenia przepisów postępowania jedynie podniesionymi w apelacji (por. uchwała 7 sędziów SN z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55). Ograniczenie drugiej z podstaw kasatoryjnych, pozwala uchylić zaskarżone apelacją orzeczenie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania wypadku gdy przeprowadzenie postępowania dowodowego niezbędne jest w całości. Konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego nawet w znacznej części nie wypełnia przesłanki

art. 368 § 4 k.p.c. i nie uzasadnia uchylenia postanowienia Sądu Rejonowego (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2014 r., II CZ 61/14; z dnia 28 listopada 2014 r., I CZ 78/14 oraz z dnia 29 kwietnia 2015 r., V CZ 17/15 - nie publ.).

W przedmiotowej sprawie Sąd pierwszej instancji ustalił stan faktyczny, przyjęty za podstawę rozstrzygnięcia, w oparciu o szereg dowodów szczegółowo wskazanych w uzasadnieniu postanowienia, zatem jeżeli zachodziłaby potrzeba uzupełnienia postępowania dowodowego Sąd Okręgowy powinien dokonać tego we własnym zakresie. Brak również podstaw do stwierdzenia, że nie została rozpoznana istota sprawy.

Podkreślenia wymaga, że zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. nie jest środkiem prawnym służącym kontroli materialnoprawnej podstawy orzeczenia kasatoryjnego, gdyż ta może być przeprowadzona wyłącznie w postępowaniu kasacyjnym. Rozszerzenie kognicji Sądu Najwyższego w postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. poprzez odniesienie się do zarzutów merytorycznych jest niedopuszczalne (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012 r., I CZ 136/12, niepubl., z dnia 25 października 2012 r., I CZ 139/12, niepubl., z dnia 25 października 2012 r., I CZ 143/12, niepubl., z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41, z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, niepubl., z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, nr 4, poz. 54, i z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, niepubl.). Poza zakresem badania Sądu Najwyższego pozostają kwestie prawidłowości czynności procesowych poprzedzających wydanie zaskarżonego rozstrzygnięcia oraz trafności wykładni zastosowanego prawa materialnego (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2014 r., IV CZ 53/14, z dnia 18 marca 2015 r., I CZ 30/15, z dnia 29 października 2015 r., I CZ 92/15 - nie publ.). Z tych względów dalsze zarzuty, dotyczące naruszenia art. 386 § 6 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 305² § 2 k.c., nie mogą być przedmiotem badania w postępowaniu zażaleniowym.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 i art. 13 § 2 k.p.c. uznając, że nie znajdują potwierdzenia przyczyny wydania

orzeczenia kasatoryjnego przez sąd drugiej instancji uchylił zaskarżone postanowienie, orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawiając, zgodnie z art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c., sądowi który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

kc

jw